

1944, august 30. [Londýn.] — Intimát II. odboru čs. MNO s hlášením pplk. J. Goliana o začatí protinemeckého vystúpenia a o situácii na Slovensku.¹

Tajné.
Pramen V.

Koordinované vojenské [a] partyzánske akce zahájeny 30. srpna ráno. Zatýkáni kolaborantů probíhá hladce. Žádám leteckou pomoc.

Gama.

Situace 29. srpna.

Okupace Slovenska.

Čadca padla, těžké boje v Žilině, Považské Bystrici. Okolí Trenčína boje. Síla německých jednotek jedna divize.

Plán: Talský se probouje k Rusům — Gama se zbytkem vojsk a s partyzány provedou obranu na místě.

Ihned žádám o parašutistické jednotky. Přistát na letišti Tri Duby a Poprad.² Ihned zašlete pomoc, čekám ji, jinak naše situace kritická.³

VHA Praha. Západ I, HV Londýn, 9/3/1. Originál. Strojopisný přepis.

1944, august 30. Moskva. — Depeša čs. velvyslance Zd. Fierlingera čs. ministerstvu zahraničia v Londýne so správou o začatí bojov na Slovensku.

Tajné.

1. Včera v noci došlo přímé hlášení o invazi německé armády na Slovensko a o obsazení partyzány Sučan, Turan, Příbovec, Turč. Sv. Martina, Ružomberku

vensku. Takto bol uvedený aj v rozkaze o organizácii veliteľstva čs. armády na Slovensku čís. 29 161/taj. 2. oddel. z 31. 8. 1944 (VHA Praha, DO, Slovenské povstání, kart. 102; prílohy k vojnovému denníku z 31. 8. 1944), kde v rubrike „velitel“ chýba meno.

Funkcia veliteľa bola rezervovaná (zrejme podľa pokynov z Londýna) generálovi Viestovi. To vyplýva aj z rádiogramu, ktorý zaslalo veliteľstvo povstaleckej armády v noci z 31. 8. na 1. 9. 1944 rádiostaniciam všetkých posádkových veliteľstiev a posádkových správ.

Text rádiogramu:

„Pre všetky rdst.

Vel. všetkých voj. síl na Slovensku je gen. Viest a nie gen. Pulanich. Tento German nemá vôbec oprávnenia hovoriť v mene slov. armády, a preto rdgramy ním podávané spálte a zakazujem tieto dopravovať a doručovať.

Náč. štábu ČSR

pplk. gšt. Golian.” (Tamtiež, rukopisný koncept.)

¹ Dokument je označený ako príloha k čj. MNO 677 taj. — II. odbor 1944. V záhlaví je rukopisná poznámka „Vít z 30. 8. 44. Došlo 30. 8. 1944 v 10,15 hod.”

² Slovo „Poprad“ je v texte prečiarknuté a rukopisom opravené na „Mokrad”.

³ Na spodnej časti intimátu je rukopisná poznámka: „Zpráva přečtena bez udání krycích jmen (Gama, Talský) a bez posl. odstavce na důst. shromáždění 30. 8. 44.”

a Lipt. Sv. Mikuláše a v dalších obcích. Informoval jsem ještě v noci podrobně 359
Zorina a žádal pro sebe a Píku audienci u Vyšinského.

2. Dnes vykonám s delegací návštěvu u Kerra a jsem na obědě u Harrimanna.

Fierlinger.

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 1841 (Mos. 241). Záznam dešifrované došlé depeše (d. 31. 8. 1944). Strojopisný přepis.

182

1944, august 30. [Moskva.] — Zpráva náčelníka čs. vojenské misie v SSSR gen. H. Píku čs. ministrovi NO gen. S. Ingrovi v Londýně o bojové situaci na Slovensku a o jednání so sovietskými orgány vo věci vojenskej pomoci povstaniu.¹

Zoe — 083052/44

Podle zpráv partyzánských skupin Turč. Sv. Martin, Ružomberok a Lipt. Sv. Mikuláš jsou v rukou vojenských posádek a partyzánů, kteří jsou ve spojení s Leyem a s vojskem posádek v Brezně nad Hronom.

Bylo vzato několik skladišť s výzbrojí, zabito několik desítek Němců a několik zajato.

Čtyři vojenské železniční transporty se střelivem byly zničeny.

Od polních divízi není zpráv.

Dnes v noci jsem znovu zakročoval u zplnomocněnce sovětské vlády o dodání pomoci a výzbroje.²

[Píka]

VHA Praha. Západ I, HV Londýn, 9/3/1. Záznam dešifrované došlé depeše. Strojopisný přepis.

183

1944, august 30. [Londýn.] — Výzva čs. ministra NO gen. S. Ingra v čs. vysílání britského rozhlasu.¹

Německá vojska vtrhla na Slovensko, aby se pokusila zachránit zrádovský tišovský režim a jižní bok své východní fronty, který se po odpadnutí Rumunska

¹ Na zázname této depeše, došlé do Londýna, je v záhlaví rukopisná poznámka „Od gen. Píky“ a za textem šifra gen. Miroslava s datumem 31. 8.

² V materiálu HV Londýn je podobné hlášení označené jako zpráva ze Slovenska (pramen V, čiže rádiostanica Vít), intimovaná pod čj. 696 taj.—II. odbor 1944 (z 31. 8. 1944 — porov. SÚA Praha, b S 436-1/119). Znie takto: „V rukách vojenských posádek a partyzánů jsou města Turčiansky Sv. Martin, Ružomberok, Lipt. Svätý Mikuláš a Brezno nad Hronom. Padla jim do rukou četná skladiště zbraní.

Němci měli v potyčkách ztráty na mrtvých, raněných a zajatých.

Od polních divízi na východním Slovensku není zatím zpráv.“ (VHA Praha. Západ I, HV Londýn, 9/3/1.)

¹ Ingrova výzva vysílaná o 7,45 hod. západoeurópskeho času bola prvou verejnou reakciou londýnských emigračných kruhov na vypuknutie Slovenského národného povstania.